

й нездатністю зосереджуватися. Тому педагог або ж психолог використовує вправи та ігри, які розвивають стабільність, сконцентрованість і здатність перемикати увагу, тренуючи також здатність довільно змінювати м'язовий тонус і уміння розслаблятися.

Продуктивності контакту педагога з такими дітьми сприяють зображальна діяльність, музика. Ще В. Бехтерев вважав, що музичний ритм можна використовувати для встановлення рівноваги у діяльності нервової системи дитини, для того щоб зробити рівномірнішими й прийнятнішими для оточуючих прояви надміру збуджених. Він зазначав також, що вплив музичного ритму допомагає розгальмувати загальмованих дітей, врегулювати неправильні та зайві рухи.

Лит.: 1. Чистяков М. И. Психогимнастика / Под ред. М. И. Буянова. — М., 1990.

Е. І. Драніщева

ПСИХОДІАГНОСТИКА В ШКОЛІ — система психодіагностичних методів, які використовуються шкільним психологом для отримання достовірних відомостей про параметри психол. розвитку дитини і спрямовані на виявлення індивід.-психічних особливостей дітей, ефективний розвиток та корекцію відхилень від соціально прийнятого оптимуму.

П. в ш. спрямована на допомогу дитині, узгодження пед. процесу з її індивід. можливостями та потребами. Характерною особливістю П. в ш. є припустимість часткового залучення до її процедур пед. працівників (тільки до технічної роботи з тестами досягнення, окремими опитувальниками, бланковим моніторингом стану класу та окремих дітей).

Лит.: 1. Битянова М. Р. Организация психологической работы в школе. — М., 1998.

С. У. Гончаренко

ПСИХОЛОГ — професіонал в галузі психології, спеціаліст, що має наук. знання і практичні уміння для здійснення профес. психол. діяльності — наук.-пед. (метод.) або практичної.

Кожна людина певною мірою вважає себе П., тобто знавцем поведінки, характеру, закономірностей розвитку та індивід. рис ін. людей. Такі знання є результатом життєвого досвіду, спостережень та узагальнень. Це — побутовий (або життєвий) рівень психол. знань, рівень здорового глузду.

Існує група професій, представників якої можна назвати психологами. У цьому випадку П. — це спеціально підготовлена (навчена) людина, яка володіє наук. знаннями в галузі психології. Офіційно П. вважається людина, яка має вищу психол. освіту.

Професія П. у масовій свідомості завжди мала певну загадковість. П. сприймали як людину,

втраємничену у знаннях про підсвідоме, для якої свідомість ін. людини — відкрита книга, як спеціаліста, що може швидко розв'язати будь-яку складну проблему ін. людини, і т. ін. Через це багато хто хотів би бути П. або вважати себе таким.

Дехто абсолютно незаслужено називає себе П. Зазвичай це люди, що здійснюють психол. практику на основі позанаук. знань, міфів і концепцій — магії, астрології, біоенергетики, соціоніки та ін.

Палітра психол. професій доволі розмаїта. Всіх їх можна розділити на 2 великі групи: наук.-пед. та практичні (прикладні).

До 1-ї групи психол. професій належать викладачі психол. дисциплін у середніх навч. закладах, П.-науковці, що працюють у наук. закладах, П.-дослідники, які обіймають посади у різного роду дослідних лабораторіях, центрах та ін-тах виробничої сфери або недерж. сектору економіки.

2-а група психол. професій більш розмаїта. До неї належать: практичні (практикуючі) П., П.-консультанти, психотерапевти (немедична спеціальність), П.-методисти, психоаналітики, клінічні П., медичні П., військові П., психодіагности тощо.

Зростання психол. культури у нашому суспільстві породжує збільшення попиту, як на держ., так і на приватному рівні на психол. послуги та психол. інформацію.

Лит.: 1. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. — К., 1989; 2. Максименко С. Д. Загальна психологія. — К., 2004; 3. Панок В. Г. та ін. Основи практичної психології. — К., 2006; 4. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. — К., 1982.

В. Г. Панок

ПСИХОЛОГІЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ (АДИКЦІЯ) І ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО — деструктивні соціально-психол. явища, між якими простежуються генетичні та функціональні взаємозв'язки. Під П. з. або адикцією (англ. addict — наркоман, віддається чомусь, схильний до поганого), розуміють саморуйнівний феномен психіки, сутність якого полягає в порушенні емоційно-вольової регуляції особистості, надмірному зосередженні її прагнень на одному об'єкті, що призводить до знецінення всіх ін. об'єктів. Емоційно-вольова сфера залежної людини нездатна витримувати напруження повноцінного проживання різних аспектів життя, і тому для відновлення почуття психол. захищеності та рівноваги використовуються фармакологічний агент або компульсивні (автоматичні) дії. Наслідками П. з. є порушення соціальної адаптації, деградація особистості, загострення психічних і спадкових хвороб. У сучасному світі репертуар П. з. досить широкий, він включає адикції як фармакологічного